

Akwakultura z perspektywy Brukseli

Anna Pyć

Stowarzyszenie Producentów Ryb Łososiowatych

Rozwój akwakultury już od długiego czasu znajduje swoje miejsce jako punkt w polityce światowej, szeregu państw członkowskich, na forum Unii Europejskiej, czy OECD* jako odpowiedź na rosnące zapotrzebowanie na zdrową żywność, tworzenie miejsc pracy i wzrostu gospodarczego w samym sektorze, jak i branżach zaopatrujących hodowle. Jednak w ostatnich 20-stu latach w Unii Europejskiej, jak i w większości krajów OECD produkcja stagnuje.

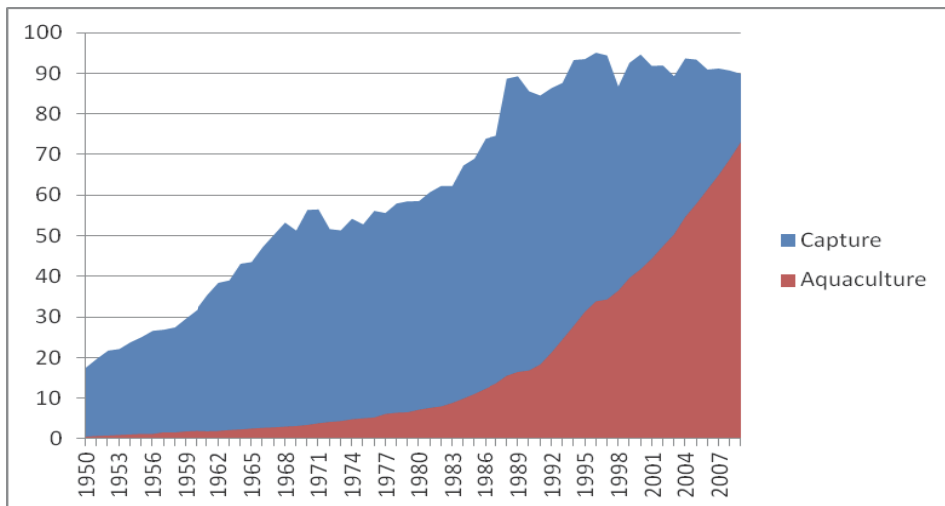
Aby odpowiedzieć na pytanie co z akwakulturą w Europie, warto spojrzeć na sytuację globalną, jako, że nasz kontynent nie jest samotną wyspą.

Akwakultura: Świat versus Europa

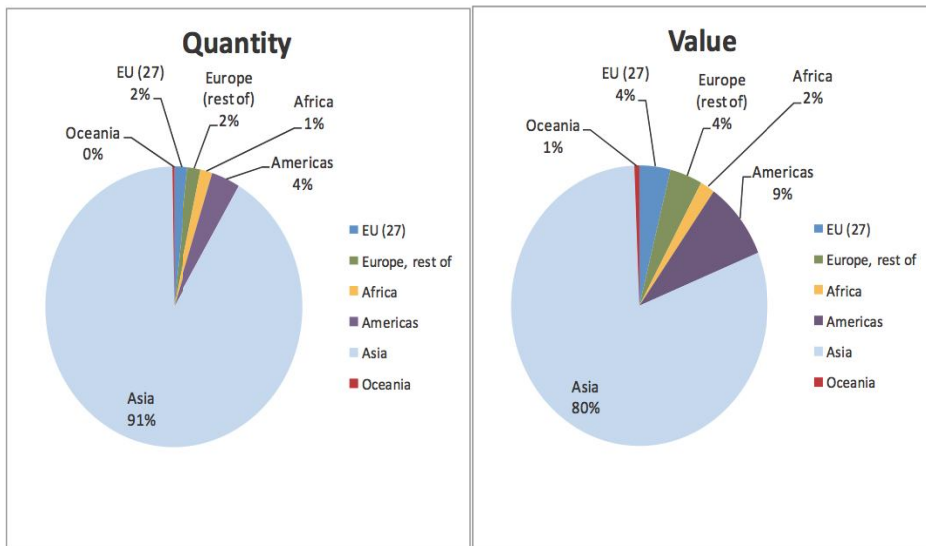
Światowej produkcji akwakultury przewodzi Azja z 91% udziałem w zakresie wielkości produkcji i 80% jeśli chodzi o jej wartość. Jedynym krajem europejskim znajdującym się w pierwszej dziesiątce producentów organizmów wodnych jest Norwegia, która z ponad milionem ton łososia zajmuje dziesiąte miejsce pod względem wolumenu i siódme pod względem wartości produkcji. W tym kontekście 27 krajów UE, reprezentujących łącznie zaledwie 2% światowego tonażu i 4% wartości produkcji wodnej, staje się słabym graczem na rynku globalnym.

W 2009r. w Unii Europejskiej funkcjonowało ok. 14-15 tys. firm zajmujących się hodowlą organizmów wodnych. Ich łączna produkcja to ok. 1,3 mln ton, a obroty to 3,33 biliona Euro. Firmy te w 2009r. wypracowały wartość dodaną brutto** w wysokości 270 mln Euro. Oceniając rentowność przedsięwzięć akwakultury w raporcie STEFC "Kondycja ekonomiczna sektora akwakultury w UE" z 2012r. oparto się na porównaniu danych z 12 krajów (z tyłu krajów UE otrzymano kompletne dane w kolejnych latach). Okazuje się, że w 2008r. Stopa Zwrotu z Inwestycji (ROI)*** wyniosła -3.09%, natomiast w 2009r. już -3.58%, wskazując na spadek opłacalności w sektorze. Należy jednocześnie zaznaczyć, że opłacalność różniła się diametralnie pomiędzy poszczególnymi segmentami tej branży.

Światowa produkcja organizmów wodnych
(połowy - capture i akwakultura - aquaculture) w latach 1950-2009

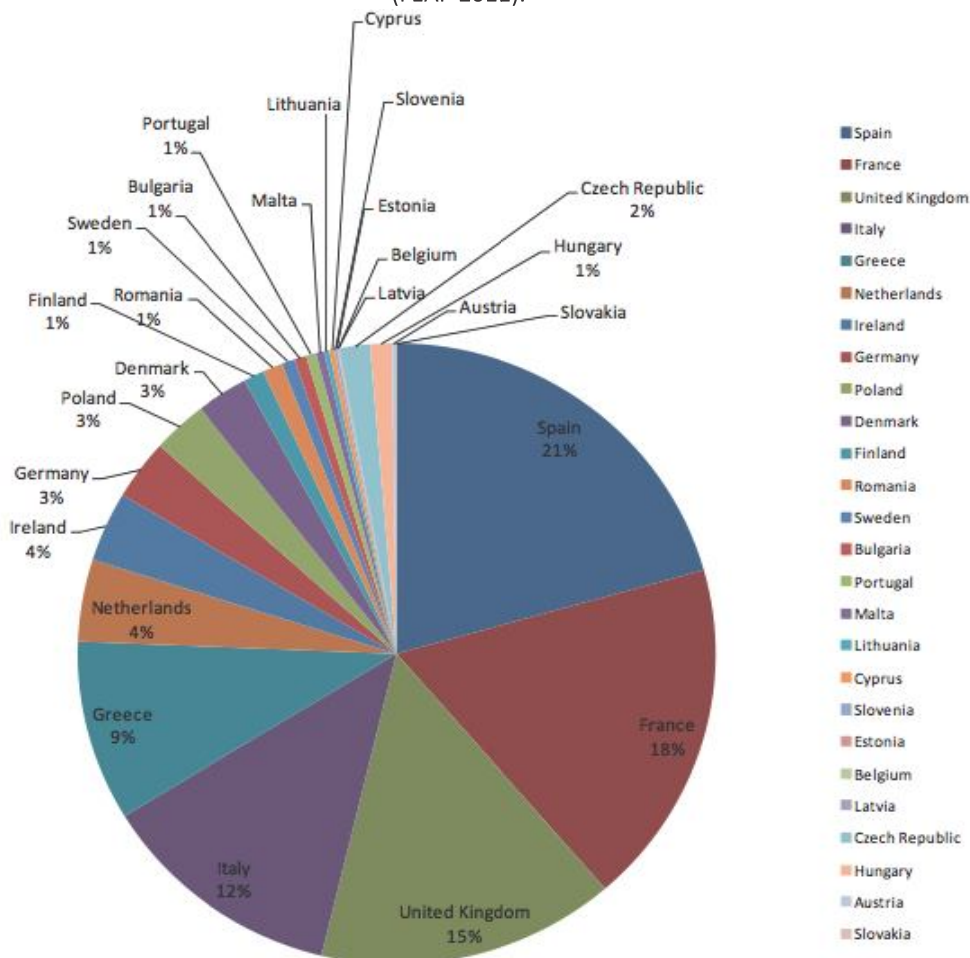

Akwakultura światowa (FAO 2011)
(Quantity – wielkość produkcji; Value – wartość produkcji)

77% wolumenu produktów akwakultury w UE pochodzi z wód morskich, głównie Północno-Wschodniego Atlantyku oraz Morza Śródziemnego. Jeśli chodzi o wartość, to wody słodkie dostarczają 27% całkowitej wartości akwakultury w UE (Eurostat 2011). Polska łączna produkcja akwakultury dostarcza na unijne stoły 3% całkowitej unijnej produkcji.

Wielkość produkcji akwakultury w poszczególnych krajach Unii Europejskiej (FEAP 2011).

Sektor akwakultury tworzy 80 000 bezpośrednich miejsc pracy. Należy podkreślić, że w tej liczbie ponad połowa to osoby zatrudnione okresowo lub na niepełny etat. Przeliczając to na tzw. ekwiwalenty pełnych etatów, zatrudnienie wynosi zaledwie 23 490 osób. Średnia płaca w tej branży w 2009r. wynosiła 13 750 Euro rocznie, natomiast pomiędzy krajami występowały ogromne różnice, od 2 150 Euro/rok w Bułgarii do 59 204 w Danii.

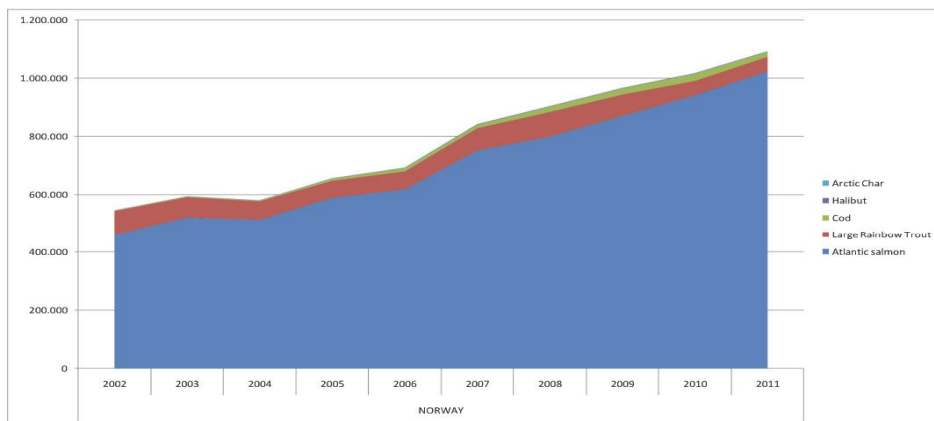
Przyszłość

... globalnie

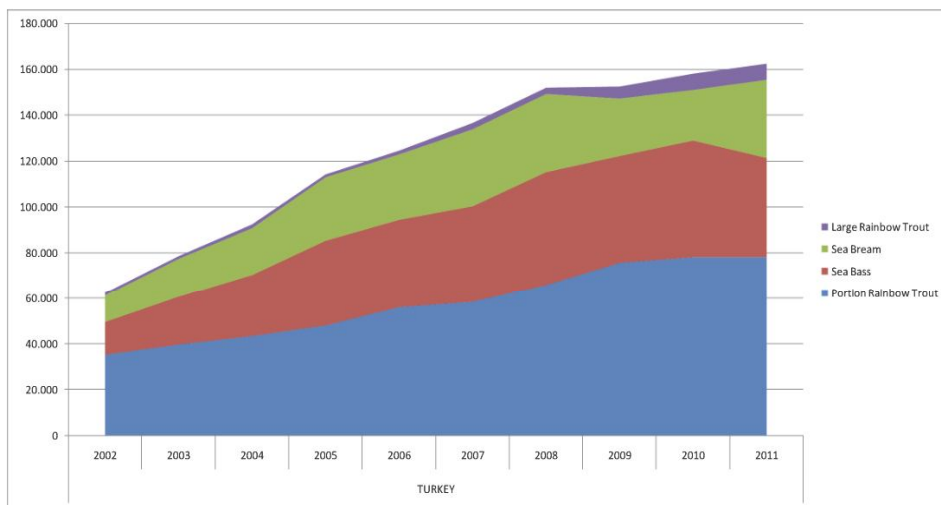
FAO przewiduje, że w 2030r. 65% konsumowanych globalnie organizmów wodnych będzie pochodziło z akwakultury (dziś jest to ok 45%). Należy dodać, że ten spektakularny wzrost nie będzie miał miejsca w Europie, ale w krajach rozwijających się (Azja, Afryka) i świetlana przyszłość czeka gatunki, które łatwo wyprodukować niewielkimi nakładami finansowymi.

Krajami europejskimi, które mogą poszczycić się wzrostem produkcji są Norwegia i Turcja. Pozostaje pytanie, czy fakt, że oba te państwa nie należą do Unii Europejskiej ma tu znaczenie?

Norwegia (FAO 2011) (Atlantic salmon – łosoś atlantycki; Large Rainbow Trout – duży pstrąg tęczowy; Cod – dorsz; Halibut – halibut; Arctic Char – golec zwyczajny)

Turcja (FAO 2011) (Large Rainbow Trout – duży pstrąg tęczy; Sea Bream – dorada; Sea Bass – labraks; Portion Rainbow Trout – pstrąg tęczy porcyjny, tzn. ok 300g)

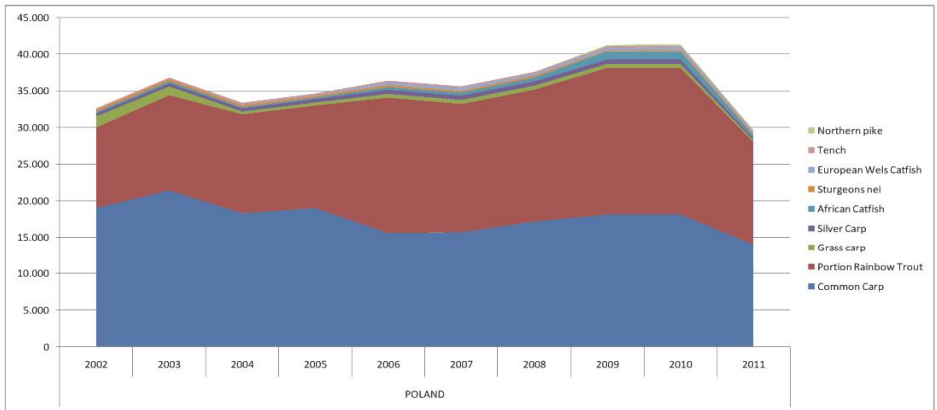
... w Unii Europejskiej

Powolny rozwój unijnej akwakultury nie jest spowodowany niekorzystnymi warunkami rynkowymi, czy niesprzyjającymi warunkami środowiskowymi. Głównym powodem jest trudność połączenia polityki środowiskowej z ekonomią produkcji akwakultury ze względu na rosnące obawy o wpływ tego sektora na środowisko naturalne. W konsekwencji osłabia to kondycję ekonomiczną branży.

Dodatkowo, aby funkcjonować na rynku światowym i sprostać konkurencji z krajów trzecich (większość z nich dysponuje niższymi kosztami pracy i kontrolowanych wymogów) należałoby zintensyfikować produkcję, aby osiągnąć efekt skali. Jednak intensyfikacja produkcji w Unii Europejskiej napotyka na wiele ograniczeń legislacyjnych (wpływ na środowisko), często restrykcje dotyczą użycia paszy. W Europie problemem jest również znalezienie nowych miejsc pod hodowlę. Priorytet mają inne rodzaje wykorzystania przestrzeni, m.in. rekreacja, turystyka, ochrona przyrody.

Komisarz Maria Damanaki, wyznaczając kierunki rozwoju tej branży podkreślała wzrost wolumenu produkcji w Europie i zwiększanie stopnia zaopatrywania unijnego rynku przez unijnych producentów.

Polska (FAO 2011) (Northern pike – szczupak; Tench – lin; European Wels Catfish – sum europejski; Sturgeons – jesiotry; African catfish – sum afrykański; Silver carp – tołpyga biała; Grass carp – amur; Portion Rainbow Trout – pstrąg tęczyowy porcyjny, tzn. ok 300g; i; Common Carp – karp)

Zdrowa, silna branża z perspektywami ...

Według raportu STEFC „Kondycja ekonomiczna sektora akwakultury w UE” z 2012r. wysokość bezpośrednich subsydiów wypłaconych tej branży wyniosła w 2009r. 22,3 mln Euro (dane z 17 krajów UE). Bez tego dofinansowania zyskowność z poziomu -1,58% (dane z 16 krajów) spadłaby do poziomu -2,84%.

Zglądając jednak do dokumentu zatytułowanego „Przyszłość akwakultury europejskiej. EATIP – Europejska Platforma Technologii i Innowacji w Akwakulturze” opublikowanego w 2012r. przyszłość hodowli słodkowodnej napawa optymizmem. Dokument ten tworzy ramy strategiczne dla kierunków badań na rzecz tej branży. Całość finansowana jest ze środków UE i wpisuje się w „Strategię zrównoważonego rozwoju akwakultury w Unii Europejskiej”. Jej główne założenie to rozwój poprzez innowacje. „Przyszłość akwakultury... EATIP” w części dotyczącej hodowli w wodach słodkich – wizja na rok 2030 -zakłada ponad 40% wzrost produkcji (w tempie 1,5% na rok). Karp i pstrąg pozostaną głównymi gatunkami. Nastąpi zróżnicowanie działalności i wprowadzenie nowych jej form, w szczególności docenienie i rozszerzenie usług dla ekosystemu. Zostanie rozszerzona gama produktów, zarówno dla odbiorcy masowego, jak i produkty niszowe. Wydajność produkcji wzrośnie o 50% na pracownika, a współczynnik pokarmowy w hodowli ryb łososiowatych spadnie do poziomu 0,9 (15% poprawa).

Wszystko to spowoduje, że produkcja ryb na śródlądziu wzrośnie o 136 tysięcy ton (o 41%), a jej wartość o 337 miliony Euro (39%). W tym produkcja karpia z poziomu 67 tysięcy ton w 2010r. ma osiągnąć 90 tysięcy ton w roku 2030, a pstrąga z 246 000t

do 327 000t. W efekcie całkowita produkcja akwakultury słodkowodnej wyniesie 480 tysięcy ton, stworzonych zostanie 7 000 dodatkowych miejsc pracy, przede wszystkim w przetwórstwie. Potrzebnych będzie dodatkowo 30 tysięcy ha w celu rozszerzenia produkcji, głównie ekstensywnej, a wylęgarnie będą musiały dostarczyć ponad 1,3 biliona sztuk materiału obsadowego. Większe obsady będzie trzeba karmić, co pochłonie 80 tysięcy ton paszy rocznie w skali Europy.

Od autora ...

Wizje przyszłości akwakultury w Europie zdają się dawać ogromne pole do rozwoju dla hodowców ryb. Należy jednak pamiętać, że tak świetlane stwierdzenia publikowane są już, od co najmniej kilku lat, a dane dotyczące faktycznej produkcji ciągle nie chcą się poddać temu trendowi. Ostatecznie o spadku, czy rozwoju branży decyduje (między innymi) chęć konsumenta do sięgnięcia po pstrąga, karpia zamiast łososia, czy odwrotnie.

Źródła:

Raport: "Kondycja ekonomiczna sektora akwakultury w UE" ("Economic Performance of the EU Aquaculture Sector (STECF-OWP-12- 03)") ISBN 978-92-79-23838-3 ISSN 1831-9424; doi: 10.2788/22171 Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2012, JRC Scientific and Technical Reports;

„Przyszłość akwakultury europejskiej. EATIP – Europejska Platforma Technologii i Innowacji w Akwakulturze” opublikowany w 2012r.;

FEAP „Annual Report 2011”;

„Strategia zrównoważonego rozwoju europejskiej akwakultury”
http://ec.europa.eu/fisheries/cfp/aquaculture/strategy/index_pl.htm

Objaśnienia:

* Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (ang. *Organization for Economic Co-operation and Development, OECD*, fr. *Organisation de Coopération et de Développement Economiques, OCDE*) – organizacja międzynarodowa o profilu ekonomicznym skupiająca 34 wysoko rozwinięte i demokratyczne państwa.

** Wartość dodana brutto (ang. *Value added gross*) – wartość wszystkich wyrobów i usług wytworzonych przez wszystkie krajowe podmioty pomniejszona o koszty związane z ich wytworzeniem. Wartość dodana brutto opisuje przyrost wartości dóbr w danym okresie.

*** ROI (ang. *return on investment - zwrot z inwestycji*) – wskaźnik rentowności stosowany w celu zmierzenia efektywności działania przedsiębiorstwa, niezależnie od struktury jego majątku czy czynników nadzwyczajnych. Wskaźnik ROI zależy od zysku jednostkowego oraz od wielkości sprzedaży, przypadającej na jednostkę zainwestowanego majątku.